

بررسی اهمیت جایگاه طراحان لباس در طراحی پوشاک با رویکرد پایداری

۱- حنانه قربانی

دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی پارچه و لباس دانشگاه مارلیک، نوشهر، مازندران، ایران

۲- دکتر علی محمود عالمی

استادیار گروه هنر دانشگاه مارلیک، نوشهر، مازندران، ایران

چکیده:

صنعت مد و پوشاک یکی از آلوده ترین صنعت های دنیا هستند چرا که از بیش از ۸۰۰۰ ماده شیمیایی مضر در این صنعت استفاده میشود و ۷۰ درصد از مقدار کربن منتشر شده در جهان از تولید پوشاک به وجود می آید. با این وجود سالیانه مقدار زیادی لباس در کشورهای مختلف جهان دور ریخته میشود که صدمات جبران ناپذیر زیست محیطی به دنبال دارد. با در نظر گرفتن اثرات زیست محیطی مخرب این صنعت، باید اقدامات جدی مانند طراحی لباس سازگار با محیط زیست برای مدیریت زباله ها از روند تولید تا مصرف در نظر گرفته شود. برخی طراحان لباس سعی دارند اقداماتی جهت کاستن آلودگی های صنعتی در این حوزه انجام دهند. خبر خوب این است که طی تحقیقات آکادمیک و کاربردی که در طول دو دهه اخیر پیرامون توسعه پایدار و مد پایدار صورت گرفته است، مشخص شده است که اکنون روشهای مختلفی وجود دارد که یک طراح میتواند از میزان تولید آنها بکاهد و حتی زباله های نساجی بیشتری را از محل دفن زباله نجات دهد. روش هایی از جمله تولید با سرعت کم، افزایش طول عمر محصول، طراحی با حداقل ضایعات و استفاده مجدد از محصول، استفاده از مواد اولیه برگشت پذیر به طبیعت و... ما در این مقاله به بررسی این روش ها پرداختیم و میزان تاثیر یک طراح لباس در خلق و تولید پوشاک پایدار را مورد مطالعه قرار دادیم. و دریافتیم که با در نظر گرفتن موانع موجود همچنان طراحان لباس تاثیر بسزایی در طراحی پوشاک پایدار دارند.

کلید واژه: طراحی لباس، پایداری، طراحان لباس، طراحی پوشاک، پوشاک پایدار

مقدمه:

مصرف گرایی پدیده ای نوظهور و متولد شده در قرن بیست و یکم میلادی است که می تواند در از بین رفتن منابع ملی هر کشوری، نقش مهمی ایفا می کند. [طالب پور. ۱۳۹۹] شیوه ی زندگی انسان پس از انقلاب صنعتی و نگرش وی نسبت به جهان و ذخایر آن در قالب منابعی برای برآورده ساختن روز افزون نیازهای بی پایان انسان و نگاه به طبیعت، به مثابه ابزاری برای سودجویی، بشر را با مشکلات و مخاطرات مهمی برای ادامه ی زندگی رو به و ساخته است. [فربود. ۱۳۹۳] طبق آمار سازمان ملل، تا 50 سال آینده بشر برای داشتن بقا در کره زمین، یعنی داشتن سطح اولیه نیاز در جدول نیاز مزلو، باید 90 درصد از میزان کنونی کمتر مصرف داشته باشد. و این بدان معناست که ادامه سبک زندگی کنونی به هیچ وجه مناسب آینده نخواهد بود و جامعه احتیاج به یک تغییر اساسی در سبک زندگی و مصرف خواهد داشت. [اکبرزاده نیاکی. ۱۴۰۲] در این میان صنعت مد و پوشاک نیز به طور مداوم در صدد تولید انبوه و ایجاد زمینه برای مصرف است تغییر مدل لباس های گوناگون و تغییر سلیقه و ذائقه افراد با هدف تهییج آنها به خرید، آلودگی های بسیاری را در زمینه مواد شیمیایی به کار رفته برای فرآوری مجموعه پارچه های غیر قابل بازیافت مجموعه اتلاف انرژی برای شستشو و اتو در زمان استفاده و عمر کوتاه لباس ها همگی باعث تمرکز بسیاری از متخصصان بر روی این هنر صنعت شده تا این مقوله را کنترل نمایند این امر منجر به شکل گیری حوزه تفکری نوینی با عنوان مد پایدار شده است. [محمودی عالمی. ۱۴۰۰] حفظ محیط زیست، مسأله ای است که فکر همه را به خود مشغول کرده و یکی از دغدغه های اصلی به حساب می آید. [محمودی عالمی و همکاران. ۱۴۰۰] امروزه توجه به توسعه پایدار کلید پیشرفت محسوب می شود و [فربود و همکاران. ۱۳۹۴] بنابراین مفهوم پایداری در طراحی، به پایداری منابع زیست محیطی اشاره دارد و یک سبک خاص از طراحی را ارائه میدهد که بر پایه ی مبانی اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی بنا شده است. [محمودی عالمی و همکاران. ۱۴۰۰] و از آنجایی که زباله های نساجی یک مشکل بزرگ در صنعت مد است. [حمیدی و همکاران.] صنعت پوشاک در این مسیر دو نظریه "مد آرام" و "مد پایدار" را شکل داده و نیازمند فناوری هایی است که بتواند پوشاک و نگرش اجتماعی نسبت به مصرف را دگرگون کند. [فربود و همکاران. ۱۳۹۴] میتوان گفت تغییرات مهمی در صنعت پوشاک در حال رخ دادن است که از جمله آن ها باید به توانایی این صنعت برای فراتر رفتن از مفهوم مد اشاره کرد. [فربود و همکاران. ۱۳۹۴] در طراحی پایدار، طراح به اجرای تعهداتی بیش از پای بندی به سود مستقیم اقتصادی ملزم است که از جمله آن ها میتوان به حفظ حیات بشر روی زمین، کاهش تاثیرات منفی بر محیط زیست، تاثیرات اجتماعی طراحی و نقش آن در بهبود اجتماعی و توسعه عدالت اقتصادی اشاره کرد. [فربود و همکاران. ۱۳۹۴] در این راستا، طراحان لباس جزو اولین گروه هایی هستند که در پایداری این صنعت نقش قابل تاملی دارند [بارفروش. ۱۳۹۸] رشد آگاهی های نوین و حساسیت و نگرانی نسبت به شرایط زمین، توجه طراحان را به چیزی فراتر از سیلوئت لباس جلب کرده و آنها را در قالب مد سبز، به طراحی مسئول تبدیل کرده است. چرا که برای حل مشکلات محیط زیستی پوشاک با اثرات مخرب کمتر، باید از مرحله طراحی شروع کرد. [اکبرزاده نیاکی. ۱۴۰۲] با این وجود اطلاعات کمی در مورد نحوه مشارکت عملی این گروه در پایداری صنعت وجود دارد. [بارفروش. ۱۳۹۸] از آنجایی که طراحی پایدار، ضرورتی است که فارغ از هر نام و حوزه های، باید مورد توجه و اهتمام قرار گیرد. [۹] رمضانخواه. ۱۳۹۸] و دامنه ی تاثیر طراحان مد در پایداری زیست محیطی و اجتماعی چشمگیر است و گسترش درک از طراحی لباس پایدار برعهده ی طراحان لباس است؛ ما در این مقاله به بررسی اهمیت نقش و جایگاه طراحان در این روند پرداختیم.

پایداری در طراحی پوشاک:

توسعه پایدار حدوداً دو دهه است که با توجه به شیوه تولید انبوه، سطح بهره برداری، چگونگی تغییر در شیوه های طراحی و تولید مورد توجه جهانی قرار گرفته است. با توجه به تبعات مسیر کنونی صنعت مد برای محیط زیست و اهمیت مسئولیت اجتماعی فعالان این عرصه، توجه به شیوه های توسعه پایدار و سبز ملزم به تغییر روند استراتژی های تولید خود هستند. [بارفروش، ۱۳۹۸] این اصل بر روش تولید، به شیوه ای سازگار با محیط زیست تأکید دارد. که از مواد اولیه محصول، فرایند تولید از جمله رنگرزی و... گرفته تا بسته بندی محصولات را شامل میشود. به طوری که در این موارد کمترین آسیب را به محیط زیست (آب، هوا، موجودات زنده و...) وارد میکند. پایداری در صنعت مد، یک موضوع بسیار مهم به شمار می آید. این موضوع در حال تبدیل شدن به یک جنبش انتقادی است که نباید آن را به عنوان یک روند یا مد گذرا نادیده گرفت. [محمودی عالمی و همکاران، ۱۴۰۰] طراحی پایدار می تواند طول عمر محصول را افزایش دهد و از میزان ضایعات بکاهد. طراحی پایدار در واقع تولید به محصولات اطلاق می شود که در فرآیندهای طراحی و توسعه آنها بر مسئولیت و اثرات زیست محیطی تأکید می شود در روش طراحی با دیدار کلیه عوامل احتمالی مانند (ارگونومی، محیطی، زیبایی شناختی و هزینه) که ممکن است محیط را تحت تأثیر قرار دهد در نظر گرفته می شود تا اثرات زیست محیطی خطرناک را در طول چرخه عمر محصولات به حداقل می رساند. [حمیدی و همکاران، ۱۴۰۲] حال لازم است تعاریف کلیشه ای و قدیمی لباس های پایدار مطرح شده در دهه هفتاد میلادی، به مسایل و مشکلات جدید مربوط به تولید و مصرف لباس های پایدار تغییر یابد، یعنی طیف جدیدی از لباسهای پایدار که هم شیک و هم به صورت گسترده توزیع گردند. تا نگرش به زیست پایداری را از سطح یک نگرش فنی به نوعی از ایده حاکم بر فرآیند طراحی خلاق به عنوان یکی از ارکان اصلی توسعه مد پایدار بدل سازد. [محمودی و همکاران، ۱۴۰۰] رویکردهای غالب در طراحی پوشاک برای توسعه پایدار، مبتنی بر دیدگاه زیست محیطی بوده. [اکبرزاده نیاکی، ۱۴۰۱] با این حال و علی رغم ضرورت توجه به جنبه های زیست محیطی و وظایف نسل حاضر از نقطه نظر حفظ آن در قبال نسل های آینده، صنعت مد نسبت به تغییرات مقاومت نموده و اجرای روش های پایداری و کاهش اثرات منفی زیستی و اجتماعی با سرعت بسیار کمی در حال رشد است. افزایش درصد رشد سالیانه حجم تولید و مصرف پوشاک خود گواهی بر این مدعاست. [بارفروش، ۱۳۹۸] آسیب زیست محیطی شدیدی که شرکت ها و مصرف کنندگان صنعت مد در حال حاضر ایجاد می کنند، دلیل اصلی پذیرش مد پایدار است. [حمیدی و همکاران، ۱۴۰۲] هدف یافتن راه هایی برای بهبود طراحی و تولید محصولات با کیفیت خوب است که استفاده پایداری را ترویج میکنند، مانند لباسهایی که کاربرد و سیع تری دارند یا دوره استفاده طولانی تری بر اساس طراحی متناسب با بدن دارند و در برابر تغییرات در روندها و ظواهر مقاومت میکنند. [حمیدی و همکاران، ۱۴۰۲] در نهایت هم آخرین اصل از مبانی طراحی پایدار در محصولات به پایداری رفتار مصرف کننده میپردازد. برای دستیابی به توسعه پایدار در یک جامعه نیازمند ایجاد نوعی رفتار پایدار در میان مصرف کنندگان هستیم. برای رسیدن به یک رفتار پایدار به مجموعه ای از آداب و ارزشها و خصوصیات نیاز داریم که نوعی شیوه زندگی پایدار را برای هر شخص معینی فراهم کند. مجموعه این عوامل فرد را به مهارتهای بنیادینی مجهز میسازد که با نام "ادبیات اکولوژیکی" شناخته میشود. مسئله ی اساسی در ادبیات اکولوژیکی رویارویی با محل، فرهنگ و شیوه زیستن بومی و محلی است؛ یعنی مجموعه مهارتهایی که فرد میتواند آنها را در پیوند با محیط بومی و محلی که در آن زندگی میکند، به کار برد. [محمودی عالمی و همکاران، ۱۴۰۰]

مولفه هایی که ضمایم پایداری را برای لباس ایجاد میکند:

جدا از زمینه های تاریخی که به تدریج زمینه معرفی رویکردهای جدیدی را میداد؛ پایداری را میتوان نتیجه رشد اطلاعات و آگاهی و حساسیت و نگرانی نسبت به شرایط زمین دانست. آگاهی هایی که توجه طراحان را به چیزهایی فراتر از سیلوئت لباس، سبک و بیان شخصی جلب میکرد و آنها را در قالب مد سبز به طراحانی مسئول تبدیل میکرد. چنین محتواهایی کمکم به فرآیندهای خلاقیت و استراتژی های بازرگانی نیز راه یافت، و بازار نیز خواستار آن بود که طراحان، تاثیرات زیست محیطی تولیدات را در نظر داشته باشند. [اکبرزاده نیاکی، ۱۴۰۱]

حال به بررسی برخی از مشخصه هایی تاثیر گذار بر پایداری پوشاک می پردازیم:

۱- استفاده از منابع اولیه قابل بازیافت بزرگترین چالش در این عرصه محسوب می گردد. کیفیت مواد اولیه جهت افزایش طول عمر پوشاک هم در حوزه کار تامین کنندگان قرار گرفت. [بارفروش، ۱۳۹۸] در واقع کیفیت بالا در طراحی، دوام متریال و تولید مقاوم (کیفیت) [محمودی عالمی و همکاران، ۱۴۰۰]

۲- همکاری با تامین کنندگانی که مواد اولیه را با تمرکز آگاهانه بر موضوع پایداری ارائه می کنند. [بارفروش، ۱۳۹۸] در واقع خوب عمر کردن محصولات (مثل پشم و چرم)، زیبایی و دل پذیری (مواد) [محمودی عالمی، ۱۴۰۰]

۳- در حوزه طراحی تاکید بیشتر بر ماندگار بودن نوع طراح، جهت پیشگیری از، اصطلاحاً از مد افتادن نوع طرح، جهت استفاده بلندمدت از لباس توسط مصرف کنندگان می باشد. [محمودی عالمی، ۱۴۰۰] در بخش طراحی قابلیت استفاده مجدد از پوشش به شیوه های دیگر نیز مد نظر است. از جمله این روش ها می توان به قابلیت تغییر سایز، تغییر کاربری و مدل هایی با طراحی آزاد نام برد. این روش خصوصاً در طراحی لباس کودکان بسیار مورد توجه قرار خواهد گرفت. درواقع چنـد عملکرده، تناسب (با نیاز کاربر)، قابلیت تعمیر (کارکرد) [بارفروش، ۱۳۹۸]

۴- اگر از شیوه های نادرست برای تولید منسوجات استفاده شود، حتی مواد ذاتاً پایدار مانند پنبه، می توانند برای کارگران و محیط زیست مضر باشند. بنابراین برندهای پایدار باید از منسوجات طبیعی با کیفیت بالا که به صورت پایدار پرورش داده می شوند، استفاده کنند و بایستی اطمینان حاصل کنند که محصولات نساجی خودشان را بدون استفاده از مواد شیمیایی سمی فرآوری می نمایند. (روش های تولید) [محمودی عالمی، ۱۴۰۰]

۵- خاص بودن، دوخته شده توسط خیاط ماهر، طراحی شده توسط کاربر؛ در واقع شخصی دوزی و جلوگیری از تولید بی رویه بدون در نظر گرفتن نیاز (ارزش های شخصی) [محمودی عالمی، ۱۴۰۰]

۶- جنبه مهمی از صنعت مد پایدار به تجارت منصفانه اختصاص دارد. اغلب اوقات، کارگران در جهان در حال توسعه توسط شرکت های بین المللی نساجی مورد سوء استفاده قرار می گیرند. حصول اطمینان از اینکه کارگران نساجی با حقوق مناسب و شرایط کاری ایمن کار می کنند، یکی از دغدغه های مهم بسیاری از برندهای پایدار است. (اخلاقیات) [محمودی عالمی، ۱۴۰۰]

۷. تعمیر و طراحی مجدد و بازیافت: طبق این اصل وقتی لباس ها کمی پاره و یا قسمت هایی از آن ها پوسیده می شود می توانند توسط خیاطان یا خودتان تعمیر شوند. حتی زمانی که لباس قابل استفاده نیست نیز، می توان بر روی آن طراحی مجدد صورت داد و از آن یک لباس دیگر تولید کرد، به عنوان مثال می توانید با استفاده از شلوار جین های کهنه ی خود کیف یا پیراهن طراحی کنید. همچنین زمانی که لباسی کاملاً از بین می رود، باید توسط مراکز بازیافت جمع آوری شوند، سپس تبدیل به مواد اولیه ی نساجی شده و در نهایت به لباس های جدید و یا سایر محصولات نساجی تبدیل می شوند. (استفاده مجدد) [محمودی عالمی، ۱۴۰۰]

۸. در طراحی این گونه لباس ها از قطعات مستطیل شکل و زیپ ها استفاده گردیده و امکان تغییر شکل برای آنها میسر می باشد. بنابراین طراحی این گونه لباس ها می تواند در زمینه افزایش طول عمر محصودول بسدیدیار کار مد باشد. با این روش، لباس های متفاوتی به وجود می یابد و همین امر موجب تقویت خصوصیت چند کاره بودن و دیر پایی در محصول می شود. و در نتیجه م صرفاً کننده با تهیه یک لباس در واقع به چندین لباس دسترس دارد که این امر می تواند در موقعیت های متفاوت بدون نیاز به تعویض لباسدیدی جدید برای مخاطب مورد اسددت فاده قرار گیرد. (چند منظوره کردن لباس) [امهدی نژاد، ۱۴۰۲]

موانع طراحی پایدار:

با وجود افزایش شیوه های طراحی، موانع متعددی برای اجرای پایداری در طراحی وجود دارد. از جمله این موانع می توان سیاست تولید کنندگان، عرف جامعه، انتظارات مصرف کنندگان، محدودیت فناوری و پرهزینه بودن بازیافت نام برد. توازن سود و هزینه در اجرای سیاست های پایداری برای تولید کنندگان از جمله مهمترین موانع می باشد. طراحان جهت ادغام ایده های پایداری با طراحی لباس، بسیار متکی بر دانش تولید شده در این عرصه، استراتژی ها و فرایندهای تولید پایدار و دانش چرخه عمر محصول هستند. اما از آنجایی که دانش طراحی پایدار بسیار محدود است و طراحان نسبت به محدودیت های مربوط به بازیافت و اقتصاد چرخه بسته نیز چندان آگاهی نبوده و امکان به اشتراک گذاری نتایج تجارب خود در این حیطه ندارند. طراحان لباس اطلاعات چندانی درباره طول عمر محصولات، نوع مواد اولیه استفاده شده و بهترین شیوه بازیافت ندارند. سیاست های طراحی لباس اصولاً متأثر از استراتژی های کارخانجات تولیدی است که خود بیانگر نقش و میزان تاثیر گذاری آنها بر اجرای استراتژی های پایداری در صنعت مد و پوشاک است. در نهایت تصمیم گیرنده اصلی، صاحبان صنایع تولیدی هستند و موضوعات مربوط به پایداری همچنان در حوزه آکادمیک باقی مانده است گرچه در عرصه آکادمیک پیشرفت هایی را شاهد هستیم، اما سرعت رشد دانش همگام با سرعت پیاده سازی آن نمی باشد. چنانچه طراحان با تخصص در عرصه طراحی پایدار وارد شوند به علت محدودیت های تولید کنندگان (مالی، فناوری، تقاضای بازار) امکان اجرای طرح ها با مشکل مواجه خواهد شد. بسیاری از طراحان همچنان در حد ایده پردازی اولیه باقی مانده و امکان تاثیر گذاری در صنعت مد از نقطه نظر پایداری را ندارند. [بارفروش، ۱۳۹۸]

پایدارترین عملکرد برای یک محصول زمانی به دست می آید که نوعی ارتباط درونی میان بُعد فیزیکی و بُعد مفهومی در اشیا برقرار کرده و همچنین با تکیه بر تجسم ارزش های پایدار و شناخته شده اجتماعی و باورهای زیبایی شناسی فرهنگی در قالب یک محصول، آن را تبدیل به آینه هایی میکند که مصرف کننده روح اجتماعی خوی را در آن مشاهده می نماید. اینچنین محصول حس عمیقی از دارا بودن و مالکیت را برای استفاده گر ایجاد میکند. بنابراین طراحی برای پایداری، ناگزیر از اعمال دیدگاه های مختلف اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی است. [اکبرزاده نیاکی، ۱۴۰۱] چنانچه طراحان با تکیه بر دانش موجود طراحی های پایدار انجام دهند، بدون ایجاد بستر مناسب در جامعه و فرهنگ سازی در خصوص طول عمر محصول، طراحی پایدار کمکی به حفظ محیط زیست نخواهد نمود. در نهایت پایداری محصول توسط کاربر آن تعیین می گردد. از این روی درک رفتار مشتری ضروری است. که در این مورد تلاش چندانی صورت نگرفته است. البته باید در نظر داشت که تأثیرات بی شمار محیطی و اجتماعی فراتر از توان طراحان لباس است. این مسئولیت اجتماعی وظیفه کل سیستم تولید لباس است و تنها بر عهده طراحان لباس نیست. [بارفروش، ۱۳۹۸]

ویژگی طراحان مد پایدار:

توجه به توسعه پایدار در طراحی، به معنای توجه به معیارهای این توسعه در برنامه ریزی محصول و نیز برگزیدن رویکردی تحلیلی و استراتژیک برای دستیابی به یک محصول، به منظور برآورده سازی اهداف در قالب مجموعه های الزامات و محدودیت ها در یک بستر جغرافیایی- زمانی مشخص است. طراحی برای توسعه پایدار، مبتنی بر دیدگاه زیست محیطی، مسائلی مانند چرخه تولید محصول، چرخه عمر مفید، بهره برداری از منابع طبیعی، مصرف انرژی های محیطی و بازیافت را مورد تأکید قرار میدهد و اغلب ارزش های پایدار اجتماعی- فرهنگی نادیده گرفته میشود این در حالی است که از نظر اجتماعی، طراحی عبارت است از هنر شکل بخشیدن به جامعه از طریق محصولات. لذا طراحی میتواند در راستای ایجاد، تغییر یا تداوم فرهنگ مصرفی و به تبع آن باورها و ارزش ها و مد رایج در یک جامعه، ایفای نقش نماید. [اکبرزاده نیاکی، ۱۴۰۱] بسط و توسعه ی مد آرام و پایدار با کاهش آسیب های وارده به محیط زیست از طریق صنعت مد رابطه ای مثبت داشته باشد. [مسعودی اورگانی، ۱۳۹۹] در این راستا اجرای سیستم مد پایدار به معنای، تولید منطقی بر اساس تقاضای واقعی و مصرف بر اساس نیاز واقعی، اقدامات بسیاری در زمینه قانون گذاری، زیرساخت ها، تکنولوژی تولید، آموزش، کسب و کار، طراحی و فرهنگ سازی مصرف، ضروری است. [بارفروش، ۱۳۹۸] ولی حتما باید زیبایی را در نظر بگیریم زیرا زیبایی، در توسعه بُعد اجتماعی و فرهنگی پایداری موثر است. [فربود و همکاران، ۱۳۹۴] درواقع دقت در خصوص ضرورت طراحی محصول موردنظر و طراحی سودمند و در حد ممکن طراحی چند منظوره محصولات از اصول مورد توجه طراحان در حوزه طراحی پایدار است. [رمضانخواه، ۱۳۹۸] بنابراین طراح لباس در توسعه مد پایدار به تعیین الگوها و روش هایی می پردازد که نه تنها به حفظ کیفیت محیط زیست توجه دارد، بلکه متضمن توسعه و رشد و گسترش این الگوها در جهت سازگاری و همزیستی اجتماع شهرنشینی امروز با طبیعت است. [عموئیان و همکاران، ۱۳۹۵] درواقع هشتاد درصد تأثیرات اجتماعی و زیست محیطی یک محصول در مرحله طراحی آن نهفته است. این درصد بیانگر درجه اهمیت نقش طراحان در توسعه پایدار است. با این حال، اطلاعات کمی در مورد سهم واقعی طراحان در عرصه تولید پوشاک وجود دارد. [بارفروش، ۱۳۹۸]

خلاقیت در استفاده از پارچه و لباس های بلااستفاده قدیمی با کاهش آسیب های وارده به محیط زیست از طریق صنعت مد رابطه ای مثبت داشته باشد. [مسعودی اورگانی، ۱۳۹۹] که این امر توسط طراحان محصولات پایدار محقق می گردد. طراحی پایدار این طراحان می تواند طول عمر محصول را افزایش دهد و از میزان ضایعات بکاهد. طراح لباس حتی از انتخاب رنگ نامتعادل به سادگی می تواند سبب از دست رفتن فروش، سود و سهم بازار باشد. [مهدی نژاد، ۱۴۰۲] مجموعه ای از طراحان برای تحقق امر توسعه مد پایدار، به روش های نویسنی برای طراحی منسوجات همچون بهره برداری از مواد طبیعی، بازیافتی و استفاده مجدد از منسوجات مستعمل روی آوردند. [فریود، ۱۳۹۳] یکی از مهمترین یافته در راستای مد پایدار همان کاهش سرعت و حجم تولید می باشد. در این استراتژی طراحان مد پایدار، با هدف کاهش نیاز به لباس های جدید در مشتریان و در نتیجه کاهش تولید و در نتیجه کاهش مضرات زیست محیطی. [بارفروش، ۱۳۹۸] به انجام طراحی بی نظیر و تولید محصولات باکیفیت می پردازند. [مهدی نژاد، ۱۴۰۲] یافته ها نشان میدهد که شیوه های طراحی پایدار بیشتر بر نوع مواد و میزان طول عمر محصول متمرکز است. طراحی محصول بسته به نیازهای مصرف کننده، انتخاب نوع مواد اولیه، فناوری تولید و چرخه عمر محصول، بر تولید و مصرف موثر است. آگاهی از موارد مذکور از یک طراح مد نیز انتظار می رود و نقش طراحان در انتخاب مواد اولیه و ارتباط آنها با تامین کنندگان در این صنعت انکار ناپذیر است. اما معمولاً طراحانی که برای کارخانه ها و تولیدی ها فعالیت می کنند، معیاری هایی از جمله زیبایی محصول و برآوردن خواسته های کارفرما در اولویت است، اصولاً استراتژی های پایداری نادیده گرفته می شوند. [بارفروش، ۱۳۹۸] امکانپذیر کردن این تغییر وظیفه طراحان است از یک طرف ضرورت نظام سرمایه داری، مصرف را میطلبد و از طرف دیگر ضرورت حیات بشر، عدم مصرف و به عبارتی پایداری را میطلبد. بنابراین طراح باید تغییری در جهت پایداری ایجاد نماید که از طرفی برای افراد جامعه خوشایند، قابل پذیرش، قابل استفاده و اجرا باشد و از طرفی دیگر باید به سرمایه دار ثابت کند که طرح به سودآوری ختم میشود. [اکبرزاده نیاکی، ۱۴۰۱] طراحی خلاقانه به عنوان وسیع ترین معنای آن به عنوان ابزاری برای شکل دادن به جهان پیرامونی ماست و تصمیم هایی که توسط طراحان خلاق گرفته می شود تنها ویژگی های منحصر به فرد محصولات را تعیین نمی کند بلکه در مقیاسی وسیع تر چگونگی برآورده ساختن نیازهای انسانی و سازماندهی ساختار زندگی را مشخص می سازد و در راستای به چالش کشیدن وضع موجود تغییر عوامل محیطی اجتماعی اقتصادی به منظور جبران سوء رفتار گذشته رفع آنها به هدف ایجاد مسیرهای نوین برای خلاقیت و نوآوری را به همراه دارد. خلاقیت بخشی جدایی ناپذیر و اساسی در فرآیند طراحی است. بدون خلاقیت در طراحی، هیچ پتانسیلی برای نوآوری وجود ندارد، جایی که ایده های خلاقانه واقعاً اجرا می شوند و به ارزش تجاری تبدیل می شوند. [محمودی عالمی و همکاران، ۱۴۰۰]

بنابراین از طراحان لباس انتظار می رود که:

۱. خلاقیت در استفاده از پارچه و لباس های بلااستفاده قدیمی با کاهش آسیب های وارده به محیط زیست از طریق صنعت مد رابطه ای مثبت داشته باشد. [حمیدی و همکاران، ۱۴۰۲]
۲. مد نظر داشتن طول عمر محصول در مرحله طراحی، به حفظ محیط زیست و رعایت مسئولیت اجتماعی تولید کننده، کمک خواهد نمود. [بارفروش، ۱۳۹۸]
۳. استفاده ی مجدد و بهینه از مواد بازیافتی با کاهش آسیب های وارده به محیط زیست از طریق صنعت مد رابطه ای مثبت داشته باشد. [حمیدی و همکاران، ۱۴۰۲]

۴. موادی را انتخاب کند که امکان بازیافت و استفاده مجدد آنها و جود داشته باش. [حمیدی و همکاران. ۱۴۰۲] برای تجسم عملی ایده ها و طرح های خود نیازمند موادی است که مستقیم یا غیر مستقیم از منابع طبیعی میگیرد تا پس از مدت کوتاهی به طبیعت بازگردد. بنابراین پایداری در مواد و منابع به کار رفته در طراحی محصولات، یکی از مبانی طراحی پایدار میباشد. [اکبرزاده نیایی. ۱۴۰۱]

۵. بسط و توسعه ی مد آرام و پایدار با کاهش آسیب های وارده به محیط زیست از طریق صنعت مد رابطه ای مثبت داشته باشد. [حمیدی و همکاران. ۱۴۰۲]

۶. همچنین طراحی به گونه ای ک در کاهش ضایعات پارچه در مرحله دوخت موثر واقع شود. [۵ حمیدی و همکاران. ۱۴۰۲]

نتایج تحقیق:

همانطور که ما بیشتر از تاثیر صنعت مد بر محیط زیست آگاه می شویم برندها به دنبال راه های بیشتری برای کاهش ردپای خود و میزان ضایعاتی هستند که تولید میکنند. سازگاری با محیط زیست در حال تبدیل شدن به یک جزء اساسی از ارزش های پیشنهادی برندهای مد است. یک همبستگی قوی بین مد و ویژگی های ادراکی سازگاری با محیط زیست برندهای معروف وجود دارد. شیوه کنونی فعالیت صنعت مد با توجه به محدودیت منابع زیست محیطی و آلاینده های صنایع مربوطه ملزم به تغییرات اساسی در آینده نزدیک می باشد. مطالعات بسیاری در زمینه توسعه پایدار، بهترین روش های پیاده سازی، فرصت ها و چالش های پیش روی طراحی و برداشت طراحان از پایداری وجود دارد. مهمترین رویکردهای مرتبط با پایداری در صنعت مد و لباس شامل: طول عمر محصول ((کیفیت، دوام فیزیکی و طراحی ماندگار)، انتخاب نوع مواد اولیه (قابل بازیافت، تجزیه پذیر)، مسئولیت اجتماعی (ایمنی محیط کار، در دسترس بودن، شفاف بودن عملکرد زنجیره تامین) می باشد. حال اینکه تمرکز بر روی پرو سه های تولید برای حل مشکلات محیط زیستی، یک راه حل، از روشهای کوتاه مدت است و برای حل مشکلات محیط زیستی پوشاک با اثرات مخرب کمتر، از مرحله طراحی باید شروع کرد. در مطالعه حاضر در خصوص دامنه ی تاثیر طراحان مد در پایداری زیست محیطی و اجتماعی و گسترش درک از طراحی لباس پایدار دریافتیم که یک طراح آگاهانه میتواند مصرف کنندگان یک جامعه را به سمت کاهش مصرف و آشنایی با وظایف خود در برابر جامعه و محیط زیست، یعنی اهمیت دادن به ارزشهای سلامت انسان، تجدیدنظر در مبانی رفاه انسانی، اهمیت دادن به محیط پیرامونی، آینده و حفظ منابع برای آینده هدایت کند.

منابع:

۱. طالب پور فریده, گشتاسب الناز & فرهنگ پور یاسمن. استفاده از فناوری دیجیتال در طراحی و ساخت لباس بدون ضایعات با رویکرد پایداری.
۲. فربود, فریناز & نیکوکار. (۲۰۱۶). نقش فناوری تولید افزودنی در دستیابی به مد پایدار. *نامه هنرهای تجسمی و کاربردی*, 8(16), 115-133.
۳. فربود & فریناز. (۲۰۱۴). زیبایی شناسی رویکردهای زیست پایدار در طراحی منسوجات. *نشریه هنرهای زیبا-هنرهای تجسمی*, 19(3), 65-76.
۴. محمدی, اکرامی, محمدی, حامد & مرادحسینی. (۲۰۲۰). شناسایی عوامل موثر بر صنعت مد و لباس با رویکرد پایداری محیط زیست. *علوم و فناوری نساجی و پوشاک*, 9(1), 21-29.
۵. اکبرزاده نیاکی, زهرا. (۲۰۲۲). طراحی لباس بر اساس الگوهای توسعه پایدار. *سومین کنفرانس بین المللی و ششمین کنفرانس ملی صیانت از منابع طبیعی و محیط زیست*
۶. محمودی عالمی, یوسف وند, علی & هدیه. (۲۰۲۱). بررسی طراحی خلاقانه مد پایدار برای جلوگیری از سم زدایی در صنعت مد. *هشتمین همایش ملی مطالعات و تحقیقات نوین در حوزه علوم انسانی, مدیریت و کارآفرینی ایران*
۷. حمیدی, پرتونیا, زهرا & ندا. (۲۰۲۳). طراحی لباس سازگار با محیط زیست. *پنجمین کنفرانس بین المللی و ششمین کنفرانس ملی عمران, معماری, هنر و طراحی*
۸. بارفروش, نسرين. (۲۰۱۸). نقش طراحان لباس در توسعه پایدار و سبز صنعت پوشاک. *کارگروه ساماندهی مد و لباس*
۹. عمویان, صفرزاده امیری, فروغ & مونا. (۲۰۱۵). بازشناسی سهم طراحی پایدار در شکل گیری منسوجات سنتی ایران. *نخستین همایش بین المللی هنر و صناعات در فرهنگ و تمدن ایران اسلامی با تأکید بر هنرهای رو به فراموشی*
۱۰. رمضانخواه, مهدیه. (۲۰۱۸). استفاده از اوریکامی در پوشاک با رویکرد طراحی پایدار. *کارگروه ساماندهی مد و لباس*
۱۱. مسعودی اورگانی, معصومه. (۲۰۱۹). خلاقیت در استفاده از لباس های بلا استفاده و مواد بازیافتی و خلق محصول جدید. *نخستین کنفرانس بین المللی و دومین کنفرانس ملی مدیریت, اخلاق و کسب و کار*

Abstract:

The fashion and clothing industry is one of the most polluted industries in the world because more than 8000 harmful chemicals are used in this industry and 70% of the amount of carbon released in the world comes from clothing production. However, every year, a large amount of clothes are thrown away in different countries of the world, which causes irreparable damage to the environment. Considering the destructive environmental effects of this industry, serious measures such as design of environmentally friendly clothing should be considered to manage waste from the entire production process. Some clothing designers are trying to take measures to reduce industrial pollution in this area. The good news is that over the last two decades of academic and applied research on sustainable development and sustainable fashion, it has become clear that there are now many ways a designer can reduce their production and even more textile waste. save it from the landfill. Methods such as low-speed production, increasing product life, designing with minimal waste and product reuse, using raw materials that can be returned to nature, etc. In this article, we investigated these methods and studied the impact of a clothing designer on the creation and production of sustainable clothing. And we found that, taking into account the existing obstacles, clothing designers still have a significant impact on sustainable clothing design.